

դի անուանք պիտի ընկղմի մոռացութեան խորին ան-  
դունդին մէջ, քան լիցի. արդէն Ձեր պանծալի անուան  
համբար բոլոր Հայաստան տարածուած է, եւ իւր  
շիշատակաց մատենին մէջ դարուց իդարս անջնջելի  
դրոշմած պիտի մնայ Սամուէլ Մուրատայ փառաւոր  
ու անմոռանալի անուանը հետ միացած, ինչպէս որ  
արդէն անոր առատաճեռութեամբն ու Ձեր քրտամ-  
բը կառուցած վարժարանին մէջ՝ ոչ երբեք մարդկային  
ապերախտութիւնը պիտի կարենայ ջնջել տալ այն  
սրտաբուխ երգոց արձագանքը՝ որ զձեզ երախտագետ  
աշակերտը՝ Մուրատայ գուգական իրենց հայր կճանջ-  
նալին եւ կղաւանէին...

Ո՛հ նախանձելի ազգասիրութիւն, փափարելի  
փառք։ Ո՞ր ազգայինը այս անճանալի նահատակու-  
թիւնները տեսնէ ու լսէ, եւ սիրտը եռանդուն ու հայրե-  
նասիրական բարի նախանձով ջլառուիք, եւ Ձեր աս-  
տուածաճանաչ ու պանծալի օրինակին հետեւելու ջիւա-  
փազիր։ Եւ մանաւանդ մեր ինչպէս Ձեր հոգեշունջ  
բերենն ազգու խրատներ վայելելէն վերջը Ձեզի ար-  
ժանաւոր որդիք ըլլալու ջիւութեամբ։ Այն, պիտի ջա-  
նամք միշտ Ձեր նախանձելի օրինակին հետեւելով  
մէյմէկ ճշմարիտ ազգասերներ ըլլալ. մեր զգալի յառա-  
ջադիմութիւններովը օգնելով Ազգային վարժարանիս  
պայծառութեանը որ միայն Ձեր եւ երիցակից արժա-  
նապատիւ Վարդապետացոյ գլխաւոր նպատակն է։

Արդ քանի որ Ձեր այս բաժանումը անհրաժեշտ  
է եւ առժամանակեայ, կարբեմք մեր աջաց դառն  
արտասուրը՝ վերին Նախախնամութեան ապաւինե-  
լով, եւ քաջայայտ էմք որ քիչ առեւեկն կրկին պիտի  
միացընէ զՁեզ մեզի հետ, եւ այն ժամանակ Ձեր եւ  
մեր երջանկութիւնը կատարեալ պիտի ըլլայ. Դուք  
տեսնելով մեր քրած արագընթաց յառաջադիմութիւ-  
նը՝ յուսմունս եւ իբարեկրօն վարս, եւ մեր՝ Ձեր աշ-  
խատանաց բազմապատուդ արգասաբերութիւնը։

Ուրեմն, Սրբաւորն Հայր, բարեհաճեցէր Ձեր վերջին  
օրհնութիւնը տալու շնորհապարտ եւ ծնողասեր որդ-  
ւոցս պարու, եւ վրաներնեւ անօղակաս ընելու. զայն նա  
եւ Ձեր հեռաւորութեան ժամանակ, որպէս զի մեր ալ  
մեր սրբազան պարտերը անբերի կատարեմք յուրա-  
խութիւն սիրայնոյ Հօրդ՝ եւ ի մխիթարութիւն Ձեր  
ձերութեանը նեցուկ մեր ամենատիբելի Վարդապետաց  
երկուց Հարազատացն ըստ մարմնոյ եւ ըստ հոգւոյ  
եւ ըստ ազգասիրութեան ջրնաղ հանդիսից։

*Երախտապարս եւ Անկաւեռն Որդիք*

ԱՇԱԿԵՐՏԷ ԱՌԱՋԱՆՑ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴԻ ԴԱՍՈՒՑ

ՀԱՅԿԱՅԵԱՆ ՎԱՐՈՒՄԱՆՈՒ

Փարիզ, 1 Յուլիս, 1858.

Տ. ՅՈՎ. ՀԱՆՆԵՒՍ ԱՅՎԱԶՈՎՍԻԻ։ — *Ժողովուրդ սր Յրանի-  
ջորը* Պէյճիքայի *Էնէքանեսան* քաղաքէն առնելով կալամի  
Ռուսիոյ գեղարուեստից ճամբարանին մէջ եղած նկարուց հան-  
դիսացոյցը։ Ճշմարիտ ուրախութեամբ կարդացինք յիշեալ  
թողածոյն մէջ նաեւ պայծառափալ եւ մեծապատիւ Տէր  
Յովհաննէս Ավագովսքի հայկազուն երեսնէ ծովանկարին մե-  
ծարելի անունն ալ. բնագրին խօսքը մէջ բերենք հոս. « Կուգեմ  
յիշել, կըսէ, նաեւ Տ. Ավագովսքին, որ Փարիզու վերջին հան-  
դիսարանին մէջ դրած իւր նկարներուն ընտիր արձեստիւք մեծ  
պատուով ճանչցուած է ամենեւն. եւ հիմակ այս ըսած հան-  
դիսացոյցիս մէջն ալ ներկայացուց իւր պայծառազուն հան-  
ճարը։ Բաշած պատկերներուն մէջ նշանաւոր էին մէկ մը *Խոյ-  
մու մէջ Բոնեմիացոց* (բոշայից) *վրանեսէղը*. երկրորդ՝ *փոքր  
Ռուսաստանի մէջ ցրեմի արտ մը*. երկուսն վրայ ալ մարդ նայե-  
լին չէր կշտանար »։

(ԱՐԵՎԱՌՅԱ)

ՀԻՒՐՄԻՒՆ ԶԵԱՆ ԳԵՐ. ԳԷՈՐԳ ԱՐԲԵՊԻՄԿԱՊՈՍ. — Վենետ-  
կոյ Մխիթարեան միարանութեան արբանայր գերապայծառ  
Հիւրմիւգեան Գեորգ արքեպիսկոպոսին երրորդ կարգի Մէհի-  
տիկ պատուանշան շնորհեցաւ։

(ՄԷՏՄՈՒՄՏԷ ՀԱՎԱՍՏԻՍ)

ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐԻՍ. — Հին Աղուանից աշխարհին Ղարա-  
պաղ գաւառին Շուշի անուն քաղաքին մօտ եղած Ամարասու  
վանքին եկեղեցին այս օրերս նորոգուելով՝ հիմները փորելու  
ատեն սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի բոռանը սուրբ Գրիգորիս  
Պանդակի հայրապետին մարմինը գտնուեցաւ ապրիլի 25ին։

Սուրբ Գրիգորիս հայրապետը սուրբ Լուսաւորչի որդւոյն  
սուրբ Վրբանէս հայրապետին որդին եւ Աղուանից կարողի-  
կոսն էր որ Փրկչական 542 թուին նահատակուեցաւ։

Այս մեծ եւ սրբազան գիւտին վրայօք հետեւեալ տեղեկու-  
թիւնները կըրնն մեզ Շուշիէն ու Թիֆլիզէն։

Ամարասու վանքը ինիմանց նորոգելու ձեռք զարնուելով,  
Շուշիի այժմեան վիճակաւոր Գերապատիւ Տ. Գեորգ արքե-  
պիսկոպոսը իր կողմանէ փախանորդաբար հոն խրկած էր  
արժանապատիւ Տ. Գեորգ վարդապետն Արամեան՝ վանքին  
շինութեանը վերատեսչութիւն եւ զգուշաւոր նկողութիւն  
ընելու եկեղեցւոյն հիմները փորելու ատեն, որովհետեւ իզատ-  
մութենէ եւ յաւանդութենէ զիտը սուրբ Գրիգորիսի մարմինն  
այն եկեղեցւոյն մէջ բաղուած ըլլալը։ Արդարեւ եկեղեցւոյն  
խորանի բնին առջեւ փորած ժամանակին գերեզման մը  
կեղեմիակաւ քարէ վրան օրոցաձեւ քարէ կափարիչով մը  
օրուն վրայ հայերէն եւ ասորերէն գրուած էր *մարմին արքայն  
Գրիգորիսի*։ Կափարիչը վեր կառնեն կնային որ տապանին մէջ  
հողէ գատ քան չկայ։ Երբոր եկեղեցւոյն քովի պատերը կփր-  
ցուեն, հիւսիսային կողմի առաջանին պատին տակէն ուրիշ  
գերեզման մըն ալ կեղեմիակաւ քարով շրջափակուած եւ մեծ  
կափարիչը վեր վերցունելով՝ վերոյիշեալ Գեորգ վարդապետը  
կտեսնէ որ սրբոյն մասունքը մէջն է, իսկոյն զոցն կուտայ,  
գերեզմանին վրայ շուրջաւոր մը ծածկելով երեքտեղաց կկնքէ,  
եւ անմիջապէս մարդ կըրիկ սրբազան առաջնորդին իմաց  
տալու։ Իսկոյն քաղաքին մէջ եղած բոլոր Հայոց եկեղեցիներ-  
ուն զանգակները կզարնուին եւ բոլոր ժողովուրդը կիմանայ  
սուրբ Գրիգորիսի գերեզմանն ու մարմինը գտնուիլը։

Ապրիլ 26ին օրը, սրբազան առաջնորդը քէ եւ տկար՝ մեծ  
հանդեսով եւ 2,000 ժողովուրդ ուղեկցութեամբ վանքը կերբայ,  
եւ հետեւեալ օրը հանդիսաւոր սուրբ Պատարագ մատուցանելով՝  
սուրբ Հայրապետին մասունքին միայն զազարը գերեզմանէն  
կհանէ եւ արծար տիսի (քեփսի) մը մէջ դնելով գերեզմանին  
կափարիչին վրայ կըրէ, որ հոն գտնուող ջրմետանոց ժողովը-  
ղեան մեծ բազմութիւնը երկիւղած փափաքով կհամբուրեն։

Հետեւեալ օրը ապրիլ 28ին նոյն սուրբ զազարը հանդիսի  
կվերցընեն Շուշի կտանին եւ կարգաւ ամեն մէկ եկեղեցիներ-

բուն մէջ կ'ընեն երեքական օր: Անձամար ժողովուրդը Շուշիէն եւ շրջակայներէն խումբ խումբ եկեղեցիները կ'ընեն սուրբ մատուցն համբուրելու: Նոյն բարեպաշտական բաշխանքը կ'ունենան նաեւ օտարազգի քրիստոնէից վրայ յորոց շատ մարդիկ սուրբ Հայրապետին մատուցն համբուրելու կերբան:

Սրբազան առաջնորդը Ամարասու վանքին եւ եկեղեցւոյն շինութիւնն առ այժմ դադրեցուցեր է, սպասելով սուրբ Էջմիածնի Սինդղին ընելիք տնօրէնութեանը այս նոր գտնուած գերեզմանին եւ մատուցին վրայօք:

#### ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ .

Ապրիլի բերին մէջ հրատարակեցինք մեր այն աշակերտաց անուններն, որ յառաջնումն եռամսի կարեւոր եղած 12 Բարի վկայութեանց արժանի ըլլալով՝ Մրցանակ ընդունել էին:

Երկրորդ եռամսին այս վարձարութեան արժանացան

|                     |    |                   |
|---------------------|----|-------------------|
| Պ. ԹԱԴԷՈՍ ՊԷԿԵԱՆ    | 19 | վկայութեան բարիք: |
| ԿԱՐԱՊԵՏ ՇԱՀԱՍԶԵԱՆ   | 15 | »                 |
| ԷՄԻԼ ՌԷՆՈՅ          | 15 | »                 |
| ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ ԳԵՄԻԱՇԵԱՆ | 12 | »                 |
| ՍԵՐՈՎԷԷ ՕՏԱՊԱՇԵԱՆ   | 12 | »                 |

#### ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅՈՑ

ԳԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԻՆՉ ԱՍՏԻՃԱՆԻ ՅԱՐԳԷ ԳԻՏՆԱԼԸ.

#### ԳԵՂԵՑԻԿ ՕՐԻՆԱԿ

Թէ եւ ընդհանրապէս ծանօթ է ազգիս՝ մեր Հնդկաստանայ եղբարց ինչ աստիճանի լուսաւորութիւն ու ազգասեր սիրտ ունենալը, բայց եւ հետազայ նամակը պիտի ցուցնեն թէ իրենց ազգասիրութիւնը սրբապի աչ հետառնէ է: Ուզելով որ իշենց տղան ազգասեր ոգին անշեջ մնայ յորդոց որդի, ու Հայաստանի ծոցին այնչափ հետի մնալովնին աչ՝ միշտ անկորուստ պահեն զսերն որ առ նա, լուսաւրեցեան թէ իրենց որդիք միշտ ինչ որ ազգային դաստիարակութիւն շտուգեն՝ անկասկի է որ ճշմարիտ եւ հաստատուն Ազգասերներ լինին, ուստի Պարսկաստան իձեռն Մեծարգոյ Տ. Գրիգորի Նաճապետեան՝ իրենց պարագլխոյն՝ կառաջարկին որ իրենց տղոցը դաստիարակութեան ծախսոցը նամար Փարսի դրամագլխի մը կազմեն, որուն տարեկան 2,000 ֆրանք եկամտովը՝ իրենց գաւառները կարող ըլլան Հայկազեան վարժարանիս մէջ յորդոց որդի դաստիարակուիլ ու լուսաւորիլ:

Ո՛րչափ փափաքելի էր մեզ որ բոլոր ազգայինք, կամ զոնէ կարող ազգայինք լաւ մը խորհրդածէին այս ծանր նիւթիս ու գեղեցիկ օրինակիս վրայ, երբ կուզեն իրենք աչ իրենց սիրելի յաջորդներուն անկորուստ բախտ մը բողոյ՝ ԶԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ:

— Գնեմք նոս նամակը:

Փրախա 20 մայիս 1858.

« Գերապաշխ Սրբութեան Ազգասեր Հօրն

ԱՄԲՐՈՍԵԱՅ Վ. ԳԱԼՅԱՅԵԱՆ

Օրհնածիր Աբոյ Ազգասեր Հօրդ նուիրի համբոյժ որդիական.

« ԻՉԷրորդ անցեալամսոյ ստացեալ զշնորհալի նամակ Սրբազան Հօրդ որ իՉ0 փետրուար բուով, իմիս

Յայտնի կերեւի որ ժամանակաւ Աղուանից Վազական բազարն Ամարասու վանքը ինիմանց նորոգելու ժամանակը սուրբ Գրիգորիս Նայրապետին մարմինը խորանին առջևի բեմին տակի գերեզմանէն հանելու ու միւս գերեզմանը շինել տալով հոն պահելու, որպէս զի բշխմանց պղծութիւններուն եւ աւարատութեանց զօժ չըլլայ. ինչպէս որ Քաթարաց Լանկրամուր խանը Հայաստանն ոտնակոխ ըրած ու զարկած ժամանակը այս վանքն աչ քանդելով՝ վերոյիշեալ բեմին առջևի գերեզմանը բացելու դատարկ գտել էր:

(ՄԱՍԵԱ.)

#### COLLÈGE NATIONAL ARMÉNIEN.

Dans notre numéro d'avril nous avons donné les noms de ceux de nos élèves qui ont mérité, pendant le premier trimestre, les 12 témoignages de satisfaction voulus pour obtenir un prix.

Pour le deuxième trimestre cette récompense a été accordée à

|                         |    |              |
|-------------------------|----|--------------|
| MM. THATÉOS BÉGUIAN,    | 19 | témoingages. |
| GARABED CHAHBAZIAN,     | 15 | »            |
| ÉMILE REYNAUD,          | 13 | »            |
| ARISDAGUËS KEMKHADJIAN, | 12 | »            |
| SÉROPE ODABACHIAN,      | 12 | »            |

առի եւ իվերայ հասի պատուական ողջանճնութեան պատուոյ արժան Հարցդ եւ յոյժ ուրախացար, եւ աղաչեմք առ Ամենակարողն զի երկար ամօք եւ աջողութեամբ պահեսցէ զՍրբազնութիւն ձեր իպարժանս ազգիս մերում.....:

« Ուրախութեամբ սրտի իմիս առար թէ իպատուական լրաբոլորոյ եւ թէ իվեր յիշած շնորհոյ՝ զանցս եւ զցանկալի յաջողումն ճանապարհորդութեան գերապատիւ Գաբրիել Վ. Այվազովսի իՂ. իմ եւ յոսամբ զի Բարձրեալն Աստուած ունի պսակել զամենայն վաստակաւորանս նորա եւ ձեր ամենեցուն աջողութեամբ՝ իմիսիրարութիւն եւ իյոգուտ ազգիս, որոյ յառաջալիմութեան գովելի անճնանութիւն գտար իմեջ ազգաց եւ անմոռանց է մնալոց յազգաց յազգս յիշատակ ձեր ...:

« Յոյժ ցանկալի ինն է եւ ոմանց բարեկամաց իմոց, ապահովել վասն դեռահասակ մանկանց մերոց զպատուական դաստիարակութիւն Ազգային եւ բազմալեզու Վարժարանիդ ձերում ընդդէմ ամենայն աշխարհային վտանգաց փորձութեանց եւ անաջողութեանց որ մարք է մեզ պատահիլ, որպէս եւ ամենայն մարդ ենթակայ է: Ուստի խորհիմք հասուցանել ընդ ամս ամս գումարս ինչ արժարոյ՝ զոր կացութիւն մեր խոստանայ՝ իձեռն Սրբազնութեան ձերոյ կամ կառավարչացն Վարժարանիդ, խնդրելով լաւագոյնս եւ ապահովութեամբ շահացուցանել միւսչեւ իմասակ հասանել մանկանցն եւ իգալն դաստիարակիլ անոր: Երէ Տերն